

ZÁKLADY PRÁVA EU
(15. 12. 2020)

JUDr. Michal Márton, Ph.D.

Evropská unie

- nadstátní (**supranacionální**) společenství států (28 včetně Velké Británie)
- z hlediska státoprávního uspořádání (unitární stát – konfederace – federace) má nejbližší ke konfederaci
- vytváří vlastní právní systém, který je nezávislý na právu mezinárodním (je závazný pro členské státy), ale i právu vnitrostátním (princip supranacionality)

Čl. 10a Ústavy České republiky

(1) Mezinárodní smlouvou mohou být některé pravomoci orgánů České republiky přeneseny na mezinárodní organizaci nebo instituci.

(2) K ratifikaci mezinárodní smlouvy uvedené v odstavci 1 je třeba souhlasu Parlamentu, nestanoví-li ústavní zákon, že k ratifikaci je třeba souhlasu daného v referendu.

Evropská unie

-vývoj počtu členských států

Zakládající členové (1952)

Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko

1. rozšíření (1973)

Dánsko, Irsko, Velká Británie

2. rozšíření (1981)

Řecko

3. rozšíření (1986)

Španělsko, Portugalsko

4. rozšíření (1995)

Finsko, Rakousko, Švédsko

5. rozšíření (2004)

Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko

Evropská unie

-vývoj počtu členských států

6. rozšíření (2007)

Bulharsko a Rumunsko

7. rozšíření (2013)

Chorvatsko

Brexit (2016)

referendum o vystoupení Velké Británie z Evropské unie, nyní jednání o podmínkách vystoupení

Kandidátské země

Albánie, Černá Hora, Srbsko, Makedonie, Turecko

Země, které vstup odmítly

Norsko, Švýcarsko

Potenciální kandidátské země

Bosna a Hercegovina, Kosovo

Evropská unie

-Brexit

Čl. 50 SEU (Lisabonská smlouva)

Každý členský stát se v souladu se svými ústavními předpisy může rozhodnout z Unie vystoupit.

Členský stát, který se rozhodne vystoupit, oznámí svůj záměr Evropské radě. S ohledem na pokyny Evropské rady Unie sjedná a uzavře s tímto státem dohodu o podmínkách jeho vystoupení, s přihlédnutím k rámci jeho budoucích vztahů s Unií. Jménem Unie ji uzavře Rada, která rozhoduje kvalifikovanou většinou po obdržení souhlasu Evropského parlamentu.

Smlouvy přestávají být pro dotyčný stát použitelné dnem vstupu dohody o vystoupení v platnost, nebo, nedojde-li k tomu, dva roky po oznámení podle odstavce 2, nerozhodne-li Evropská rada jednomyslně po dohodě s dotyčným členským státem o prodloužení této lhůty.

Evropská unie

Princip supranacionality – charakteristika

- 1) *Společenství nejsou pouhým souhrnem členských států – mají vlastní zájmy a vůli projevovanou svými orgány s autonomním postavením – tato vůle se vytváří buď nezávisle na členských státech (Komise, ESD) či na principu většiny (Rada), tedy i x vůli čl. států, které jsou rozhodnutími vázány. Pravomoci v legislativní, výkonné a soudní moci nevykonává stát, ale Evropské společenství a to v těch oblastech, kde došlo k delegaci,*
- 2) *orgány EU tvoří normy, které jsou samostatným a svébytným systémem práva*
- 3) *bezprostřední závaznost takového práva a rozhodnutí – většina aktů je právně závazná, při většinovém hlasování se stát musí podřídít i když nesouhlasí,*
- 4) *bezprostřední použitelnost aktů pro vnitřní poměry tzv. direct effect,*
- 5) *adresáty norem jsou PO i FO na území členských států*
- 6) *realizace soudní ochrany přísluší Evropskému soudnímu dvoru, vnitrostátní soudy aplikují právo ES a EU také,*
- 7) *finanční samostatnost, vlastní zdroje příjmů, rozsáhlá autonomie (narozdíl od OSN)*

Prameny práva Evropské unie

Primární právo

- **zakládací smlouvy**

Smlouva o Evropské unii

Smlouva o fungování Evropské unie

Smlouva o založení společenství pro atomovou unii (EUROATOM)

Listina základních práv Evropské unie

- **právní akty, jejichž ustanovení jsou pro členské státy závazná**
- **definují cíle EU a pravidla, jimiž se řídí činnost orgánů Unie**
- **vymezují způsob, jakým jsou přijímána rozhodnutí a také vztah EU vůči členským státům**
- **stanoví způsob schvalování nových právních předpisů, které pak členské státy začleňují do svých právních systémů**

Prameny práva Evropské unie

Sekundární právo EU

Nařízení

- mají obecnou působnost, jsou závazná v celém rozsahu a přímo použitelná
- musí být bezvýhradně dodržována těmi, na něž se vztahují (jednotlivci, členské státy, orgány Unie),
- od svého vstupu v platnost (ke stanovenému dni, jinak dvacátým dnem po zveřejnění v Úředním věstníku Evropské unie) jsou přímo použitelná ve všech členských státech, aniž by bylo nutné jejich provedení do vnitrostátního práva,
- cílem nařízení je zajistit jednotné používání práva Unie ve všech členských státech,
- znemožňuje použití vnitrostátních předpisů, které jsou neslučitelné s věcným obsahem jeho ustanovení

Prameny práva Evropské unie

Sekundární prameny

Směrnice

- směrnice je pro vymezené členské státy (ať už se jedná o jeden členský stát, několik členských států či všechny) závazná, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, nechává jim však možnost zvolit si způsob a prostředky dosažení stanovených cílů,
- vnitrostátní zákonodárci musí přijmout prováděcí akt (zvaný též „vnitrostátní prováděcí opatření“), jímž jsou vnitrostátní právní předpisy přizpůsobeny cílům stanoveným ve směrnici, jednotlivým občanům jsou přiznána práva nebo uloženy povinnosti teprve tehdy, kdy je přijat prováděcí akt. Členské státy při provádění disponují určitou volností, jež jim umožňuje zohlednit vnitrostátní specifika,

Prameny práva Evropské unie

Sekundární prameny

Směrnice

- k provedení směrnice musí dojít ve lhůtě, která je v ní stanovena
- směrnice na rozdíl od nařízení v zásadě nejsou přímo použitelné (vyjma situací **judikovaných SDEU**)

Podmínky přímého účinku směrnice

- a) jde o směrnici, jež nebyla provedena do vnitrostátního práva nebo byla provedena nedostatečně;
- b) ustanovení směrnice jsou závazná a jsou také dostatečně jednoznačná a přesná;
- c) ustanovení směrnice přiznávají práva jednotlivcům

Při splnění těchto podmínek je pak možno proti členskému státu žádat i náhradu škody.

Prameny práva Evropské unie

Sekundární prameny

Rozhodnutí, doporučení, stanoviska

rozhodnutí

- je závazné v celém rozsahu
- je-li určeno konkrétním subjektům (členské státy, fyzické osoby nebo právnické osoby), je závazné jen pro ně a slouží k řešení konkrétních situací jednotlivých subjektů, jimž je určeno

doporučení a stanoviska

subjektům, jimž jsou určena, nepřiznávají žádná práva ani jim neukládají žádné povinnosti, ale mohou sloužit jako opora, pokud jde o výklad a obsah práva Unie.

Prameny práva Evropské unie

Subsidiární prameny

Subsidiárními zdroji jsou součásti práva, které nejsou konkrétně uvedeny ve Smlouvách

- **judikatura** Soudního dvora EU (SDEU)
- **mezinárodní právo** – často zdroj inspirace pro SDEU při rozvíjení jeho judikatury. SDEU odkazuje na psané právo, zvyky a úzus,
- **obecné zásady práva** – nepsané prameny práva rozpracované judikaturou SDEU. Umožňují SDEU provádět pravidla v různých oblastech, které nejsou uvedeny ve Smlouvách